PETRI BURMANNI
FR. FIL. FR. NEP.

ORATIO
INAUGURALIS
PRO
CRITICIS.

DICTA PUBLICE
IN TEMPLO ACADEMICO
A. D. XXII. *Martii* cIↃ IↃ CC XXXVI.

Quum Ordinariam Hiſtoriarum & Eloquentiae Profeſſionem in Inluſtri Friſiorum, quae Franequerae eſt, Academia ſollemni ritu auſpicaretur.

FRANEQUERAE,

Excudit GULIELMUS COULON, Illuſt. Friſiae Ordd. Academiae Typograph. Ordin. MDCCXXXVI.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

SERENISSIMO AC CELSISSIMO

PRINCIPI

GULIELMO CAROLO HENRICO FRISONI

DEI GRATIA ARAUSIONENSI
ET NASSAVIO PRINCIPI.

COMITI CATTIMELIBOCORUM VIANDAE,
DIETZAE, SPIEGELBERGAE, LIN-
GAE, MEURSAE, &c. &c. &c.

GELRIAE, FRISIAE, GRONINGAE, AGRO-
RUMQUE CIRCUMJACENTIUM NEC
NON DRENTIAE GUBERNA-
TORI ARMORUMQUE
SUPREMO PRAE-
FECTO.

ALMAE FRISIORUM ACADEMIAE CURA-
TORI MAGNIFICENTISSIMO.

UT

UT ET

PERINLUSTRIBUS AC NOBILISSIMIS

PRAEPOTENTIUM

FRISIAE ORDINUM

DELEGATIS NOVEMVIRIS

QUIQUE ILLIS AB ACTIS EST

VIRO GRAVISSIMO.

NEC NON

AMPLISSIMIS, NOBILISSIMIS, AC GENEROSIS

ACADEMIAE FRISIORUM

CURANDAE

QUATUORVIRIS

STRENUIS BONARUM ARTIUM AC

LITERARUM CUSTODIBUS

ET STATORIBUS

HANC ORATIONEM INAUGURALEM

EO QUO PAR EST CULTU

ET OBSEQUIO

DICAT SACRATQUE

PETRUS BURMANNUS

FR. FIL. FR. NEP.

PETRI BURMANNI
FR. FIL. FR. NEP.

ORATIO INAUGURALIS
PRO
CRITICIS.

Sereniſſime ac Celſiſſime Arauſionenſium Princeps, Academiae hujus Curator Magnificentiſſime, bonarum artium Maecenas optime.

Generoſiſſimi ac Nobiliſſimi Academiae hujus curandae Quatuorviri, veri Muſarum Patroni.

Magnifice Rector.

Celeberrimi quarumcumque Artium ac Diſciplinarum Profeſſores, Conſortes operum ac Collegae Exoptatiſſimi.

Inluſtres ac praepotentes Friſiae Ordinum Delegati.

Ampliſſimi Supremae Friſiorum Curiae Senatores.

Quicumque avitis Nobilitatis imaginibus, vel honoratis in Republica dignitatibus conſpicui eſtis, Viri Splendidiſſimi.

Spectatiſſimi Ciuitatis hujus Magiſtratus.

Divinae mentis Interpretes Sagaciſſimi, ac Venerandi.

Lectores Eruditiſſimi.

Quarumvis artium Doctores peritiſſimi, ac Conſultiſſimi.

Cives, Hoſpites, Advenae, quotquot ad ſollemnem hunc actum frequentes adeſtis, auditores gratiſſimi.

Tu denique Studioſae juventutis lectiſſima Concio, Patriae & Eccleſiae ſeminarium, vota Parentum, prima cura ac voluptas noſtra.

INluxit ergo felicibus, ut vovemus, auſpiciis pulcherrimus ac diu exſpectatus hic dies, quo coram frequenti ac ſplendido Inluſtrium ac Doctorum Virorum coetu publice mihi verba faci-

endi

endi neceſſitas inpoſita eſt, ac ſollemniori ritu Profeſſionis hujus mihi demandatae ac ſuſceptae provinciam publice auſpicari adgredior, cujus tamen gravem & oneroſam molem humeris meis injunctam ſi cum aetatis ac virium mearum infirmitate atque inbecillitate confero, & ſi cum Viri Eruditiſſimi ac Clariſſimi, Deceſſoris mei, fama ac celebritate curtam meam ſupellectilem, ac tenues doctrinae copias compono, inconſultae non inmerito temeritatis me poenitere poſſet, qua tam lubenti ac promta animi alacritate onus hoc ſuſcipere auſus fui, atque ubi in occulto & abdito tutius faciliusque latere forte praeſtitiſſet, in publicam lucem prodire, ac famam periclitari decrevi. Fertur Romanorum Imperator Salvius Otho, cum ex privata vitae ratione ad publicae rei adminiſtrationem evectus eſſet, ſecumque adtento animo perpendiſſet, quam periculoſae plenum

opus aleae ſubiiſſet, & quam gravi curarum & ſollicitudinum cumulo premeretur, exclamaſſe, *Num & mihi longis tibiis fuit canendum?* Idem illud dictum mihi, qui ex parvo quidem & exiguo, ſed ſimul jucundiſſimo & amoeniſſimo Batavici agri angulo, ubi poſt depoſita in Academiis tirocinia, privato ſub Lare, non quidem inerti ac deſidioſo in otio, ſed tranquillo ac literato ſeceſſu mihi Muſisque meis vivebam, jam vero in publicum hoc bonarum artium theatrum, ac ſcientiarum & doctrinae emporium deferri me ac produci paſſus ſum, non inmerito quis in mentem revocaret. Cum enim in praeclaro hoc Studiorum mercatu a ſplendido illo doctrinae adparatu, ac copioſis & amplis ſatis Eruditionis mercibus, quas ſedulae & cupidae Juventuti exponere par eſt, defici me probe intelligam, & cum ventoſis Agyrtis ac circumforaneis praeſti-

ſtigiatoribus, qui non ſolidas & utiles, ſed ſpecioſas tantum & fucatas copias incautis obtrudere amant emtoribus, nullum in hoc Palladis ac Muſarum foro locum hic eſſe noverim, verendum mihi haud parum eſt, ut doctrinae ac facundiae experimento, quod non tantum hodie frequens ille Inſignium ac Clariſſimorum Virorum confluxus deſiderat, ſed & exſpectationi illi, quam lectiſſimorum juvenum conventus quotidie in publicis ac privatis ſcholis de me concipit, ſatisfacturus ſim. Verum dum jacta ſemel haec alea eſt, & Rubiconem hunc tranſii, unde revocato curſu pedem referre, ac retrorſum vela dare ſalvo pudore non licet; acquieſcam potius, Patres Academici, in propenſo illo ac benigno veſtrum de me ſtudiisque meis judicio, quam ut pervulgata atque intempeſtiva inbecillitatis ac tenuitatis confeſſione inepte vos obtundam, dum de eo

ſecuros vos eſſe velim, meque hac ſpe ipſe confirmem, ut quidquid viribus, aetati, ac doctrinae deficiat, ſuppletura id ſit induſtria ac diligentia.

Sed dum propius ſollemnioris hujus actus celebritatem conſidero, & mente mecum reputo, quam ob cauſſam cathedram hanc & pulpitum conſcenderim, & quid vos inpulerit, ut ad auguſtum hoc, & ſtudiis divinis atque humanis ſacratum Acroaterium tanta frequentia convolaretis, animo magis conturbari ac confundi me experior, dum ad perſonam illam, quam hac hora ſuſtinere cogor, perfectum & largo Eloquentiae flumine inundatum requiri Oratorem bene conſcius ſum, ſatisque ſentio ipſe, & vos forte etiam percipitis, me nulla facundiae arte exercitatum, ac rudem in dicendo Tironem prodire. Quo accedit inſuper, quod dum adtentius mecum materiarum, quae dignum mihi & adpoſitum ad inſtituti

hu-

hujus rationem ſuppeditare poſſent argumentum, ubertatem recenſeo, copia ac numero me magis obrutum quam adjutum, & quid rite mihi eligendum ſumam, ſollicitum atque animi dubium haerere me confiteor.

Solent autem plerumque multi ad dicendum proceſſuri, pervulgato more ſtudii illius ac doctrinae, quam profitentur, inaeſtimabilem praeſtantiam, & ſupra alias artes eminentem dignitatem, argutis & exquiſitis verborum lenociniis praedicare atque extollere, & ſaepe etiam ſuperciliofo ſatis faſtidio aliarum ſcientiarum inutilitatem ac vilitatem traducere, & quaſi ex alto eas ut inanes & infructuoſas deſpicere, cum omnes omnino artes ac diſciplinas communi quodam vinculo ac ſororio quaſi foedere inter ſe adſtringi & colligari, & alteram haud raro in alterius commoda neceſſariam opem conferre, cordatiores homines ſemper

profeſſi ſint: quin & ſuo etiam exemplo id luculenter illi demonſtrarunt, dum ex ſeverioris ſuae diſciplinae, ac rigidioris Sophiae faſtigio, leviores ac viliores illas artes, in quibus Grammatici ac Critici totum plerumque vitae curriculum conficere perhibentur, ut minores ancillas in miniſterium operis & laboris minus glorioſi advocare ſaepe non dedignati ſunt, & frequenter etiam illarum diſciplinarum ope & adjumento egregium ſublimiori ac graviori ſcientiae ſuae decus & ornamentum conciliarunt. Quamvis autem veteres & ſaepe repetitae Literatorum querelae ſint, nullam fere inter omnes artes ſcientiam pluribus exagitatam conviciis, & moroſiori depreſſam fuiſſe faſtidio, quam Humanitatis ac Literarum ſtudium, numquam tamen id efficere omni ope ac contentione potuerunt, ut maculam illam ſemel ordini ſuo inuſtam eluere, & abjectum

de

de Literatoribus judicium, ac perverſam de ſtudii illius excellentia opinionem ex animis hominum penitus evellere & eradicare potuerint, aut ex infimo illo loco, in quem ex regno, quod antea occupaverant, detruſi ac deturbati fuerunt, caput efferre, & in principatum, quem ſoli olim diu tenuerant, erepere iterum valuerint. Non eſt mihi animus hodie A. H. totius Humaniorum Literarum diſciplinae vindicias ac patrocinium ſuſcipere, & Linguarum, Hiſtoriarum, Antiquitatum, Eloquentiae, ac Poëtices praeſtantiam & utilitatem, & ex earum cognitione redundantes ad graviores ſcientias fructus ambitioſa & operoſa oratione contra iniquos & inperitos rerum aeſtimatores adſerere, cum ſi omnes illas partes pervagari, ac ſingularum decus propugnare copioſius inſtituerem, dicendi terminum ac finem non inveniret ſermo. Solius igitur Criticae ac

Criticorum cauſſam hac hora acturus, artem illam ab injuriis, quibus nullo ſuo merito oppreſſa & infamata fuit, liberare pro virili conabor, ac verum Critici munus exponens, pretium ejus ſolidum probare, & individuam illius cum reliquis ſcientiis cognationem atque utilitatem adſtruere ſtudebo, ac vindicare a multorum ſupercilio, quo deſpicere ac negligere hanc Divam ſolent alieni ab his ſacris, aut qui ſolidiorem quaſi doctrinam profitentes, ex arce ſublimioris Eruditionis ad humiliores illas ſedes, & inferiora haec ſubſellia delabi, aut in orcheſtra theatri Doctorum ſedentes ad infimam ſordidae hujus plebis caveam deſcendere averſantur.

Verum dum id agere tento, A. H. veſtra mihi prius concilianda eſt gratia, qua me dicentem ſublevare ac linguis animisque favere vos par erit: Rogo itaque ut quodcumque facun-

cundiae minus exercitatae deerit, & quidquid in hac oratione parum caſtigatum, aut lima adcuratiori non ſatis politum vobis adparebit, benevolo animo ac facili ſtudio ſupplere dignemini. Deprecor autem, ne mihi, Criticorum cauſſam modeſte acturo, aures nimis criticas ac ſeveras, ſed benignas & placidas, praebeatis; ac fidem meam vobis obſtringo, me ſi forte pro argumenti dignitate atque ubertate ſermone parum elaborato uti videar, id orationis brevitate compenſaturum, ac patientiae veſtrae, viriumque mearum rationem habiturum.

Apud veteres in Graeca & Romana civitate literarum auctores & ſtudioſos, Doctrinarum ſcientia, ſive Polymathia, non tam anguſto ac brevi includebatur gyro, quam quidem poſteriori & hodierna aetate per inertiam coerceri ſolet. Sed in omnibus liberalibus diſciplinis ac quocumque ſtu-

diorum genere verſabatur, ac duabus praecipue linguis, Graeca & Romana, veluti involucris tegebatur. Ea aetate nemo ad Philoſophiae, quae omnium ſcientiarum ſummam tunc complectebatur, doctrinam properabat, aut ad Epicuri hortos vel Socraticam domum ſe transferebat, niſi antea diligentem in utriusque linguae auctoribus poſuiſſet operam, & in Grammaticis ac Rhetoricis ſtudiis naviter deſudaſſet. Percepta mox Philoſophia, alii certae ſe tradebant diſciplinae, eamque ſolam profitebantur; nonnulli vero varietate ac diverſitate ſcientiarum capti, in late patenti ſtudiorum campo nullis circumſcripti ſpatiis libere vagabantur, & cum omnes artes ac doctrinas perluſtrarent, omnesque auctores nullo habito diſcrimine legerent, Grammatici inde praecipue dicti fuerunt, quia tamquam periti Cenſores notabant malorum ſcriptorum vitia,

foe-

foetus ſpurios ac ſuppoſititios a veris & genuinis diſtinguebant, & vindicabant; loca auctorum veterum obſcura & perplexa tam in Philoſophis, quam Poëtis & Oratoribus inluſtrabant & explanabant, denique ad Bibliothecas libris undique conquiſitis inſtruendas a Regibus ac Principibus adhibebantur. Cum vero Grammatici tam late extenderent regni ſui fines, ut omne Scriptorum genus pervagarentur, ac Poetas, Hiſtoricos, Oratores, Philoſophos, Medicos & Jureconſultos excuterent atque enarrarent, tantum auctoritatis apud antiquos hic ordo olim obtinuit, ut omnium ſcriptorum judices ac cenſores ſoli eſſent Grammatici, quos ob id non alio quam Eruditionis ac judicii nomine Criticos vocaverunt. Hi vero in legendis & excutiendis veterum Auctorum monumentis tam ſevere judicio ſuo uſi ſunt, ut, (quemadmodum Quinctilia-

nus tradit) non verſus modo cenſoria quadam virgula notare, & libros qui falſo viderentur inſcripti, tamquam ſubdititios ſubmovere familia ſibi permiſerint, ſed & auctores alios in ordinem redegerint, alios omnino Scriptorum numero exemerint.

Cum vero Critica, praecipua Grammaticae pars, circa tria potiſſimum verſetur, nempe circa obſcurorum inluſtrationem, ſanorum locorum pro adfectis & male habitis probationem, tum circa genuinorum ſcriptorum a ſpuriis diſtinctionem, ultima haec pars, quae conſiſtit in diſcernendo ſcripta vera & germana ab adulterinis, primam Criticae videtur dediſſe originem, quae ars vix in uſu fuit, antequam corrumpi coeperunt veterum librorum tituli, & falſi ac monſtroſi foetus pro legitimis ſuppoſiti ſunt. Ante tempora enim Regum Alexandriae & Pergami nullum opus fere a-

dul-

dulteratum aut falſo inſcriptum erat, ſed cum illorum praecipue aetate multi undique conquirerentur libri, & maximo ardore ac ſummo pretio colligerentur antiquiſſimorum auctorum volumina ad inſtruendas & exornandas inſignes Bibliothecas, lucripetarum avaritia, & librariorum non niſi auro inhiantium fraudes, novos ac recentes ſcriptores mutata epigraphe pro veteribus venditaverunt, ut ſcilicet libri illi antiquitatis veneratione eo carius venirent; eodem plane fuco, quo ſubdoli artifices, ut operibus majus conciliarent pretium, ſuo marmori adſcribebant Praxitelem, aut trito argento Myronem. Ad has autem fraudes detegendas, & a genuinis ſcriptis falſa & adulterata dijudicanda Critici eo tempore primum omnem adhibuerunt induſtriam, interque eos tunc praecipue hac in parte verſati fuerunt Ariſtoteles, (quem primum Critices

auctorem facit Chryſoſtomus) Eratoſthenes, Ariſtophanes, Apollodorus Cumaeus, Dionyſius Halicarnaſſenſis, aliique.

Verum non tantum in titulis librorum corrumpendis pudorem transgreſſi ſunt avari illi ac fraudulenti nebulones, ſed & tota nobilium Auctorum ſcripta aut dolo malo inverterunt, vel ſi qua mutila ac negligenter habita reperiſſent, inconſulte ac temere ex arbitrio ſuo ſuppleverunt. Hujus rei cum innumera in antiquitate ſuperſint veſtigia, unum prae ceteris luculentum eſt exemplum in Apelliconte Teïo, qui cum Ariſtotelis ſcripta a Nelei Scepſii poſteris metu Attalicorum Regum terrae diu infoſſa & occultata, ac carie jam paene eroſa, ſibi ingenti pecuniae vi comparaſſet, quaecumque in iis lacera, corrupta, ac mutila invenit, confidenter pro lubitu ſupplevit, & multis mendis in-

inquinavit: unde factum eſt, ut non tantum plurima in Ariſtotele corrupta fuerint, ſed multa quoque aliena ac falſa ipſi adtributa, immo & integra aliorum opera ipſi adſcripta ſint, qui fucus praecipue natus fuit ex nominis ſimilitudine, per quam factum eſt ut & aliis eximiis Scriptoribus non pauca ſuppoſititia fuerint adjudicata: unde Criticorum ſollertia, quae prius maxime occupata erat in probatione legitimorum & inlegitimorum foetuum, tunc praecipue vagari coepit circa diſtinctionem Auctorum, qui eodem ſaepe nomine inſignes floruerunt, ut vero & non fucato auctori reſtituerent ea, quae alii temere ſibi vindicaverant, & ut quaecumque vel inepta vel eximiis Scriptoribus indigna inmeritum inter eorum opera locum occupaverant, inde exulare juberent, & ad priſtinum dominum pedem referre. Hac in parte induſtriam ſuam prae-

cipue tunc exercuerunt Demetrius Magneſius, Simareſtus, Dionyſius Sinopenſis, Artemo Caſſandreus, & multi alii.

Ita adhibita judicii norma egregiam antiquis monumentis operam praeſtitit Critice, dum juſtos foetus veris parentibus adſeruit, aut inlegitimos vel monſtroſos abortus tollere vetuit, & alienae reliquit adoptioni. Quam multis Ariſtotelis libris natalium controverſia ſit mota, conſtat ſatis ex veteribus Grammaticis. Quis Ethica ejus filio Nicomacho adtribuenda eſſe ſciret, niſi id docuiſſet Cicero? Quis ſcripta ejus de Rhetorica, de mundo, aliaque non pauca dubios habere auctores cognoviſſet, niſi divinae Criticae auxilio id nobis innotuiſſet? Quis Platonis Axiochum Aeſchini Socratico adſcribendum didiciſſet, niſi id Suidas aliique Grammatici tradidiſſent? Quis multa Hippocratis ſcripta falſo ejus nomen

men praeferre reſciviſſet, niſi id monitum eſſet a Galeno? Et hoc quidem in ſtudio in primis inmoratus fuit Criticorum labor, qui diſtinguendis & ſecernendis antiquorum & recentiorum operibus praecipue operam dederunt.

Ex his autem ultro vobis, A. H. patere arbitror, ad primam hanc Critices partem requiri virum non levi aut perfunctoria eruditione tinctum, & qui, tamquam feſtinans canis e Nilo, quaedam hic & illic velut in tranſcurſu ex doctrinae fontibus delibaverit, ſed qui ex diligenti & ſedula omnium fere veterum Auctorum perlectione ſolidam eorum adquiſivit notitiam, ac Iudicii ope ſermonis characterem, dicendi modum, ſtylum, ceteraſque in iis dotes probe notare, & quid ab ipſa Scriptoris manu profectum, aut ab otio abutentibus & ſibi ſapere viſis ſciolis inſertum & admixtum ſit, diſcernere valeat.

Deinde vero arto hoc includi ſpatio non contenta Critice latius coepit vagari, nam cum olim aeque ut hodie libri ab inperitis & rudibus ſcribis inemendate ac vitioſe admodum exararentur, fieri aliter non potuit, quin ex corrupta & parum adcurata ſcriptura innumeri in optimis Auctoribus nati fuerint errores: Hinc Critici modum ac rationem circumſpicere & indagare coeperunt, qua non tantum obſcura & intricata inluſtrarent atque enarrarent, ſed & inemendata & vitioſa loca caſtigarent, & integritati ſuae reſtituerent. In hoc autem genere inter veteres maxime claruerunt Ariſtarchus, Caſſander Macedo, Callimachus, Apollonius Rhodius, Didymus, Aſclepiades Myrleanus, Dionyſius Longinus, & ſimiles numero non pauci. Apud Romanos in idem ſtudii curriculum deſcenderunt praecipue Varro, Crates Mallotes, Valerius Probus, L. Craſſitius,

ſitius, Caecilius Epirota, Nigidius Figulus, Aſconius, Gellius, & plures alii, quos recenſere ſuperſedeo. Quin & ipſe etiam Cicero, quamvis ſummus orator & vir conſularis, nihilominus tamen Grammatici ſeu Critici partibus functus, Lucretii poëma emendare non dubitavit; ſimiliter ut Varro, Togatorum ille doctiſſimus, tanta diligentia Plautinas Comoedias recenſuiſſe dicitur, ut ex centum & triginta fabulis, quae Plauto adſcribebantur, unam & viginti tantum genuinas probaret, quae inde a veteribus Varronianae dictae ſunt.

Tanto deinde in honore praeſtantiſſima haec ars habita fuit, ut multi viri inluſtres ac celebres in ea excolenda inter ſe aemulati fuerint: Ab eo enim tempore usque ad Romani regni cum Literis everſionem, quando arrepto ac dilacerato ab incultis & efferis gentibus imperio, Barbaries dominari

coepit, nulla aetas, aut nullum fere ſeculum praeterlapſum eſt, quo non floruerint ſemper quidam e Criticorum filiis: verum cum Langobardi, Gothi, Viſigothi, aliaeque barbarae nationes, in Italiam inrumpentes, omnia ferro ac praedationibus vaſtarent, Muſae etiam in exilium actae ſunt, & literarum lux denſiſſima ignorantiae caligine oppreſſa jacuit, ac miſerabiles bonarum artium reliquiae penitus exſpiraverunt. Eo tempore optimi antiqui aevi Scriptores locum cedere cogebantur nugacibus barbarorum libellis, & pro exquiſitiſſimis ac delicatis aureae aetatis lautitiis in honore habebantur plebejae & ſordidae panis atri reliquiae, ac divinis veterum ſcriptis & ingenii monumentis praeferebantur inſulſa Monachorum, ventris obeſi ſagina inflatorum, ſomnia; donec tandem ex ſpiſſis illis inſcitiae tenebris primus caput extulit Franciscus

Pe-

Petrarcha, qui in obſcura hac ignorantiae nocte facem praeferre auſus, viam iterum ad antiquas elegantias aperuit, cujus veſtigiis inſiſtentes deinde Johannes Jovianus Pontanus, Laurentius Valla, Sannazarius, aliique, ſigna iterum ſuſtulerunt ad bene ominandum de reſtituendis literis, ac Muſis a fuga in priſtinam ſedem revocandis. Tunc renaſcentibus literis, & ſuperiorum ſeculorum diſcuſſa barbarie, cum intermortuae ac ſepultae fere liberales artes in Italia iterum eſſent excitatae, Critica etiam, utpote quae ars viam ſternere debebat ad veras ſcientias recte & ſolide adquirendas, caput iterum paullatim exſeruit, & maxime excrevit. In Italia enim, ubi perdomita Barbarie, elegantioris Eruditionis cultura rurſum agreſti Latio intulerat bonas artes ac doctrinas, primi tum Politianus ac Beroaldus cogitare coeperunt de modo, quo ani-

mam aegre trahentibus priſci aevi Auctoribus vitam redonarent: quibus deinde majoribus copiis ſuccreverunt, Victorius, Manutius, Sigonius, Pierius Valerianus, Urſinus, & deinceps undique ex aliis Europae partibus etiam in Italiam confluentes, Muretus, Antonius Auguſtinus, & longo ordine plures alii. Mox etiam ſtudii hujus incrementa ulterius coeperunt ſe extendere, & non tantum in Germania exorti in commune bonum fuerunt Camerarii, Rhenani, Fabri, Gruteri, & ſimiles multi; verum & Gallia proventu maximorum in hac arte Heroum feraciſſima fuit, cui Scaligeros, Turnebos, Caſaubonos, Salmaſios, Budaeos, Pithoeos, Sirmondos, Juretos, & quos longa referre mora eſt, acceptos referre debemus. Nec minor etiam in Belgio viguit copia illorum, qui Criticam artem ad faſtigium illud, quo jam adſcendit, evexerunt,

quo

quo in labore ante alios deſudarunt Eraſmi, Junii, Canteri, Douzae, Lipſii, Grotii, Heinſii, & praecipue in hac ſtudiorum parte incomparabile par Joh. Fred. Gronovius, & Joh. Georg. Graevius, quibus ut aetate ita & meritis aequalis, ſuo jure adnumerandus eſt, hujus quondam Academiae eximium decus, Jacobus Perizonius, & denique caeteri omnes, qui ſigna illorum ſecuti feliciſſimam ac ſalutarem priſci aevi reliquiis operam collocaverunt.

Habetis, Auditores, quaſi in tabula eximiae hujus artis ac doctrinae originem, fata, & progreſſum. Ex his autem aequis & peritis rerum arbitris patere opinor, ſcientiam hanc non jejunam adeo & levem, ut multis viſa eſt, neque tantum in ſyllabis & apicibus literarum excutiendis inglorio labore occupatam eſſe, & nihil cum gravioribus illis & ſublimioribus diſci-

plinis commune habere, ut rigidi nonnulli Cenſores pronuntiant, qui ſtudium hoc ut inane traducunt, & ita ſe Criticorum Criticos profitentur. Id ſane praecipue dignitatem & utilitatem Critices adſtruit ac confirmat, quod a tot retro elapſis ſeculis tam inluſtres & eximii Viri, rejecta & exploſa vulgi opinione, in eam tam indefeſſo labore incubuerint, artemque hanc ut omnium Scientiarum ſolidum fundamentum, & quaſi Encyclopaediam aeſtimaverint, & omne quod ſine eo ſtruitur atque erigitur, neceſſario ruere aut vacillare experti ſint.

Et ſane nullam cujuscumque generis aut ſtudii doctrinam eſſe, quae ab hac arte non tantum non contemnendam, ſed & neceſſariam opem ac lucem foeneretur, neminem arbitror, tam perverſi judicii eſſe, qui id inficietur. Ad ſacras enim quod adtinet Literas, quas ab inperitis & oſcitantibus librariis aeque ut

alios

alios Auctores deſcriptas, ac proinde non minus a labe inemendatae ſcripturae, & vitiis aberrantis calami inmunes fuiſſe nemo non cordatior adgnoſcere debet; quin prudens ac cauta Critici manus multum conferre poſſit, in dubium vocari nequit, modo reverentiae debitae rationem habeat, & prudentiae terminos non excedat, neque pro arbitrio in eas graſſetur. Id vero qui concedere averſantur, dicam etiam ſcribant antiquis Patribus, & temeritatis incuſent veteres illos rei Chriſtianae Scriptores, quibuſcum in gratiam redire numquam poterunt illi, qui ſtudia haec non tantum ut minus neceſſaria criminantur, ſed nec ullum in Sacris adſignari iis locum volunt. Quid ergo dicendum erit de antiquis illis Maſorethis, qui ſtupenda diligentia id unice efficere conati fuerunt, ut ſacro textui ſepem circumdarent, eique naevos & men-

das atque incertas lectiones, qua poſſent ſagacitate, eximerent atque abſtergerent. Quid de labore, & induſtria Origenis ſtatuendum erit, quem in ſacris paginis varias ſcripturas aſteriſcis & obeliſcis, inſtar Ariſtarchi, non tantum adcuratiſſime diſtinxiſſe, ſed & in Criticen adeo incubuiſſe tradunt Veteres, ut ſolis Literarum ſtudiis, ac conferendis exemplaribus intentus, neque prandendi, neque deambulandi fere otium ab hoc labore reliquum ſibi indulſerit. Quid de Hieronymo judicandum erit, qui diligentia & labore Origenis ita uſus eſt, ut in Commentariis ſuis ubique fere de varietate lectionum & diverſitate interpretationum diſputet? Quid denique, ut innumeros alios praetermittam, Auguſtino fiet, qui ubi aliquid in ſacris literis veritati contrarium invenit, aut mendoſos eſſe codices, vel interpretes ſenſum verborum

non

non adſecutos pronuntiare ut Criticus non dubitat? Quid ergo dicemus? an temeritatis parum verecundae damnabimus ſanctos illos Viros, an potius credemus perſuaſum illis fuiſſe, librarios in deſcribendis ſacris codicibus, quantumvis diligenti ac ſedula cura adhibita, aeque ut nunc obnoxios fuiſſe depravationibus, eamdemque hic obtigiſſe fortunam, quam & alii Scriptores experti ſunt; quod ſi negandum contendamus, inuſitato miraculo manus eorum ita directas fuiſſe, ut ne in minimis aberrare potuerint, dicere neceſſe habemus. Quis autem Scriptorum veterum querelas de codicibus jam antiquiſſima aetate corruptis & vitiatis ignorat, cum ſcribae illi omnium rerum inperiti exarandis exemplaribus operas mercenarias vel voce vel calamo locabant, ideoque eſurientes in labore illo taedioſo plerumque feſtinabant, ut eo citius pretio

potirentur, & ſi quos commiſerant errores, eos tamen non mutabant, ne ſcilicet ob vitiorum deformitatem pretio operis aliquid decederet.

Cum autem poſt tot elapſa ab ipſis veteribus ſecula judicio ac labore Criticorum continuo opus fuerit in iis, quae vel per ſcribarum incuriam & inertiam, vel temporis vetuſtatem depravata aut obſoleta erant, in integrum reſtituendis, ac priſtino nitori vindicandis; quam obſtinata igitur perverſitas eſt, Criticam emendationem a ſcriptis antiquorum Auctorum, quorum exemplaria tanto annorum ſpatio tam diverſorum deinde librariorum manus ſubierunt, prorſus excludere, & Criticorum ſollertiam non in omne Scriptorum genus admittere? Largiendum tamen id eſt, ac candide concedendum, intra certos terminos hic conſiſtendum, neque cuivis in omnibus quidvis inpune licere. Quamvis enim

enim in ſacris paginis praeſtet loca aperte vitioſa, & veritati vel fidei Hiſtoricae contraria, revocatâ vera & antiqua ſcriptione ſanare, & in deſcriptorum inſcitiam depravationis culpam potius conferre, quam abſonis & contortis interpretationibus receptae ſemel ſemel lectioni mordicus adhaerere, non tamen ideo ſine diſcrimine in omnia loca, quae vel inquinata ac luxata, vel turbata & obſcura primo intuitu videntur, ſtatim falcem Criticam eſſe inmittendam, & perinde ut in profanis Scriptoribus ubivis pro lubitu medicinam eſſe adhibendam, aut conjecturas vel diverſas lectiones temere intrudendas eſſe, ſedulo cavendum eſt.

Arti autem Medicae quantum contulerit Critice, ut alia omittam, vel unus teſtis ſufficiat magnus ille Claudius Galenus, quo nemo antiquorum fere plura in Grammatica ac reliquis

diſciplinis reliquit, & qui in Hippocrate innumera recenſuit, atque emendavit, & contra veteres ejus Interpretes multa transpoſuit & inmutavit, ac divini illius Scriptoris libros ſpurios a legitimis disjunxit, ut opera ejus eximia abunde fidem faciunt.

De Jurisprudentia autem quid dicam, a qua Criticas manus penitus abſtinendas, & potius receptas lectiones, licet nullus in iis commodus ſit ſenſus, quavis ratione & interpretatione quantumvis abſurda tuendas, multos eſſe fateor qui imperent, & Quiritium fidem implorent, ſi in libris ICtorum veterum locis depravatis adhibeatur Criſis, etiamſi veroſimilis & oportuna. Hinc & illos, quos tale ingenium adeo perverſos agit, non raro videmus ad extrema quaecumque delabi, & ita, quoniam vel aciem illam felicioris judicii ſibi deëſſe dolent, aut pulcherrimae illius artis elegantias adſequi ſe poſſe

poſſe deſperant, quavis non data tantum ſed captata occaſione omnem adſpernari Criſin, & faſtidioſo etiam ſupercilio Criticos generatim laceſſere ac proſcindere. Hoc vero male eos habere certum eſt, quod Cujacios, Hotomannos, Budaeos, & ſimiles Heroas, ac noſtra quoque aetate Noodtios, Schultingios, & Bynkershoekios, ideo famae inmortalitatem adeptos eſſe vident, quoniam his Soſpitatoribus multa in Digeſtis feliciter curata ſunt, hinc ſtudio ab eximiis illis Viris in contraria omnia eundi, & inde ſcilicet inclareſcendi, longe aliam viam ingredi malunt, quam veſtigiis certiſſimorum illorum Ducum inſiſtere, & frugibus jam inventis glande adhuc paſci amant. Quamvis autem non tantum in omnibus cujuscumque generis Scriptoribus non minus quam in libris Juriſconſultorum multi indocti, & ab humanitatis ſtudiis nudi

Critici, omnem modum excedentes, pudorem praetergreſſi ſint, adeo ut ipſi illi Critici, egregia ſua arte turpiter abuſi, urendo, ſecando, & ſcindendo plura forte vulnera & cicatrices antiquis intulerint Auctoribus, quam exemerint, nec a veterum ſcriptis lacerandis & excarnificandis violentas manus continuerint, ideo tamen verae ac ſincerae Critices uſum & praeſtantiam rejicere, quanta, quaeſo, invidia eſt? Si quoniam multi abuſu illo intra terminos conſiſtere nequiverunt, & in illis, quae nihil mali aut luxati habebant, vexandis ac corrumpendis modum non ſervaverunt, ideo totam artem Criticam, ut doctrinis noxiam & procul habendam, pronunciamus, videndum eſt ne ſimiles evadamus iis, qui, ut Horatius ait, dum fugiunt vitia, in contraria currunt. An ergo ſimiliter, quaecumque per ſe bonae ſunt frugis, & egregium mortalibus

prae-

praeſtant uſum, quoniam humanae naturae perverſitas omnia, quamvis praeclara & eximia, ſaepe corrumpere & deturpare ſolet, ideo omni uſu erunt eximenda? Id ſi concedamus, interdicatur ergo & omnibus; praecipue vero his Cenſoribus, igni & aqua, quae duo Elementa licet adeo neceſſaria, ut in iis tota ferme hominum vita conſtet, nonnulli tamen in tam nefarium converterunt uſum, ut ſaepe integras iis vaſtaverint ac deleverint regiones.

Omnibus denique vetuſtae aetatis Scriptoribus, Hiſtoricis, Oratoribus, ac Poëtis, quibus omnis doctrina & eruditio continetur, cum ex miſero antiquitatis naufragio tamquam lacerae tabulae ad nos enataverint, & ex ea calamitate ſpoliati, aegri, ac vix ſpirantes ad poſteritatem pervenerint, unica Critica non tantum neceſſariam medicinam, ſed & vi-

tam ac ſplendorem iterum reddidit & conciliavit. Si enim Scriptorum veterum Editiones, quae initio renaſcentium Literarum, & ſub ipſis artis Typographicae incunabulis emiſſae ſunt, conferamus cum iis, quibus deinceps Scaligeri, Manutii, Victorii, Caſauboni, Salmaſii, ac praeſertim Heinſii, Gronovii, & Graevii, ſalutares manus admoverunt, tantum inter eas diſcriminis nemo non adgnoſcet; quantum inter ſe juvenilis formae venuſtas ac flos, & decrepitae ac rugoſae anus deformitas ac turpitudo diſtant; adeo ut qui poſt tantam Literarum lucem, quae ex denſa ignorantiae caligine emicuit, adhuc ſomniare, neque tot annorum crapulam edormire hactenus potuerunt vel noluerunt, torpore illo ac veterno potius emarceſcere, & infortunato ſuo genio relinqui debeant.

Gratulandum interim nobis de felicitate ſeculi noſtri, ac beato Literarum

no-

noſtrarum ſtatu, quae ope & auſpiciis praeſtantiſſorum illorum Heroum tandem de Barbarie triumphum egerunt, quorum veſtigia ſi deinceps premere nitatur ſtudioſa Juventus, ſpes eſt ut bonarum Artium cultura a poſteritate magis ac magis producatur, & tandem ad ſummum ac perfectum doctrinae culmen evehatur.

Verum operoſiori ſermone apud doctos & peritos auditores Critices cauſſam agendam vix arbitror, cum ſi omnia, quae ad hoc argumentum non exigua copia adferri prolixius poſſent, ulterius perſequi vellem, modum dicendi excederet haec mea Oratio, ac metam ſibi propoſitam nimio forſan poſt tergum relinqueret intervallo. Quare cum & aliud inſuper, quod hic agam, mihi reſtet, conferam me potius ad Eos, quos indictos praeterire diei hujus ſollemnitas me vetat.

Quibus autem verbis, ac quo ſermonis cultu Te, Generoſiſſime ac Celſiſſime ARAUSIONENSIUM PRINCEPS, inluſtri praeſentia Tua hunc actum decorare dignatum, adloquar, cujus propenſo favori ac benevolo de me teſtimonio praecipue mihi delatam eſſe hanc ſtationem, publice gratiſſimus acceptum refero? Gratulor mihi non tantum, ſed & felicem me praedico, quod hac ſollemnitate oportuna mihi offeratur occaſio, ſincerum meum erga Te obſequium, ac devotum pro ingenti hoc beneficio animum coram tot teſtibus declarandi. Tui enim muneris eſſe, quod Spartae huic honoratiſſimae in celebri hoc Palladio tam luculentum ac perſonae Tuae convenientem in modum fuerim admotus, adgnoſco, & dum inter mortales numerabor, adgnoſcam, ac praedicabo, Te mihi rebusque meis tamquam Deum e machina adparuiſſe, ac fortunae meae animo

modo-

modoque Principe verè digno conſuluiſſe. Non operoſe hic in virtutum Tuarum laudes exſpatiando pudori Tuo vim faciam, cum frontem illam Tibi non eſſe probe ſciam, ut aures Tibi praeſenti multis, licet meritiſſimis, obtundi encomiis patienter feras, neque ea etiam dicendi mihi vis eſt, ut eximias & non vulgares animi tui dotes exili ac tenui hoc ſermone adſequi poſſim, cum potius earum magnitudinem deprimerem, quam rite efferrem. Id unum tamen hic addi a me ne aegre feras, Optime ac Sereniſſime PRINCEPS, me felicem ac fortunatam praedicare hanc noſtram Academiam, quod retrolabentibus bonarum Artium ſtudiis, ac de fuga fere cogitantibus Muſis, Te Maecenatem, Eruditioni ac Viris doctis egregie patrocinantem, & Literarum eximium, ac raro exemplo peritiſſimum, cuſtodem nacta ſit. Quanta enim religione a primis annis

Palladis ac Muſarum ſacris operatus fueris, Tuoque inluſtri exemplo alios itidem Viros inſignes ad rectum illud verae gloriae per liberalioris Doctrinae ſtudia iter concitaveris, teſtatur praecipue haec noſtra Academia, in qua ab egregiis & ſingulari eruditione conſpicuis Viris formatus, tanta ingenii, induſtriae, ac ſcientiae ſpecimina omnibus probaſti, ut quicumque non irata Minerva nati juſtum literis pretium ponere norunt, Te non tantum bonarum Artium ſtrenuum cultorem, ſed & Eruditionis ac Virorum Doctorum eximium Fautorem, jure ac merito ſuſpicere non deſtiterint. Muſae ſane noſtrae, quibus ab excelſa Tua dignitate tantum acceſſit ſplendoris & ornamenti, non alios ſibi laetiores & candidiores inluxiſſe dies gaudent, quam quibus in contubernium tuum tam benigne ac comiter admiſſae, placidum deinde ac liberale hoſpitium ſemper

apud

apud Te invenerunt. Quantis inſuper beneficiis, & quam promta ac prolixa gratia Viros Eruditos fovere ac proſequi ſemper dignatus ſis, grati adgnoſcunt omnes illi, qui maximum ſibi praeſidium ac decus in Te conſtitutum experiuntur, & ob felicitatem hujus tam beati ſeculi laetitia exſultant, ac gaudio triumphant, quod Tanti Principis patrocinio tuti, Literarum honorem ac Muſarum gloriam fortiter vindicare, & ſtrenue adſerere poſſint, neque alios lucubrationum ſuarum fructus percipere geſtiunt, quam ſi Tibi labores ſuos placere gloriari poſſint. Ad me quod adtinet, Sereniſſime PRINCEPS, magnis me nominibus tibi obſtrictum & devinctum adgnoſco pro inſolito & inſperato illo favore, quo tam generoſum in modum me quoque inter eos adſciſcere non gravatus es, quos inſigni magnanimae tuae indolis beneficio cumulare & ornare dignaris.

Ejus autem memoria ne umquam animo meo effluat, efficiam ſedulo, & dum majus mihi deſit quod benevolentiae Tuae reponam, ita ſaltem ei reſpondere conabor, ne umquam haec Academia aliquid per me detrimenti capiat, ſed quantum in me erit, ſplendorem & gloriam hujus Lycei cum operis conſortibus promovere, ac ſtudioſae juventutis commodis unice conſultum velle, ſerio adfirmo: denique & ad ſummum Numen vota pro ſalute Tua ſuſcipere non deſinam, ut Populo Tuo & Academiae noſtrae diu laetus ac felix interſis, & non niſi ſerus in coelum redeas.

Ad vos autem, Inluſtriſſimi ac Nobiliſſimi Academiae hujus Patres & Curatores, ultro Oratione mea accedo, qua licet perſequi & ex aequo efferre, quantum vobis me debere ſentiam, imparem me omnino eſſe concedam, conabor tamen animi mei

vobis devotiſſimi ſinceritatem non fucato aut inſidioſo blanditiarum pigmento, ſed vero ac candido ſermone probare, & pro ſingulari illo, quo me vobis devincire voluiſtis, beneficio nuda quidem verba, ſed certa tamen & indubia gratae mentis pignora, reddere tentabo. Veſtrae enim benevolentiae acceptum refero, quod Praepotentibus Ordinum Friſiae Delegatis de nota meliore commendatus, ad Cathedram hanc, quam teneo, adſcendere mihi contigerit; Veſtrae ſuffragationi unice me debere fateor, quod fortunatus & candidus ille mihi inluxerit dies, quo me in tali ſtatione poſitum ac locatum eſſe exſultare contigit, in qua Literarum ſtudiis, ac dulcibus ante omnia Muſis, quibus a puero me conſecraveram, deinceps totum me devovere, & in iis omne vitae tempus conficere dabitur. Felicitatis igitur non exiguae culmen me

adtigiſſe cenſeo, quod bonarum artium ſtudia Veſtra ope tam beatam mihi vivendi miniſtraverint rationem, qua mihi, ab omni ambitione ac prenſatione remoto, in hunc dulciſſimae tranquillitatis portum delabi, & in negotio aliquo ſine periculo, & in otio cum aliqua dignitate vitae curſum tenere conceditur. Verum ubi adtentius provinciae hujus mihi inpoſitae difficultatem, Literarumque, ad quas docendas a Vobis tam benigne evocatus ſum, varietatem & magnitudinem circumſpicio, & Clariſſimi Viri PETRI WESSELINGII, Deceſſoris mei, eruditionem ac merita conſidero, vereor ſane, ne Vos, Ampliſſimi Patres, prolixi nimis de induſtria mea judicii, & benignioris de ſtudiis meis ſuffragii forte poeniteat; praeſertim ſi ad haec omnia doctrinae meae penuriam, & praecipue juventutis meae inbecillitatem componatis. Ea tamen ſpe animum

mum meum juſto hoc timore perculſum erigo ac confirmo, quod certo mihi perſuaſum ſit, Vos a Juvene non expectare aut exigere illam doctrinae, quam Viri longo uſu exercitati ſibi comparaverunt, copiam & ubertatem; ſatis enim exploratum habeo, ſi diligentiam, & adſiduam ad promovenda ſtudioſae Juventutis commoda ſedulitatem vobis exhibere & probare poſſim, me deſideriis Veſtris ſatisfacturum, ac Veſtram de me exiſtimationem non omnino irritam redditurum. Id vero ut praeſtare poſſim, me omni ope ac contentione adniſurum, Batava fide ac ſimplicitate vobis promitto & adfirmo.

Vos modo, Inluſtres ac Generoſi Literarum Maecenates, favore ac benevolentia veſtra animos mihi ad bene de Academia Veſtra merendum ſufficite, meque inter illos, quos patrocinio veſtro fovere, & ad egregia fa-

cinora excitare dignamini, haud gravatim, quaeſo, recipite: Et quoniam in Patria ac terra illa, quae Majorum meorum cineres & oſſa ſervat, fatis iniquis agitato jam vivere non liceat, eo lubentius, precor, me numero civium atque incolarum veſtrorum inſerite. Ita Friſia veſtra mihi placeat & adrideat, ut amoeniſſimae Hollandiae meae deſiderium, cujus recordatione ſaepius conturbari me fateor, experientia benignitatis veſtrae emolliatur, & animo excidat, ita ut non ex natali ſolo videar mihi migraſſe in peregrinam terram, ſed patriae novam hic, ubi mihi bene eſt, reperiſſe imaginem ſentiam. Deum precor, Nobiliſſimi & Ampliſſimi Patres, ut longa annorum ſerie vos ſalvos & incolumes ſupereſſe jubeat, ut Patriae, Academiae, ac Literarum noſtrarum ſaluti diu bene conſulere, & ſicuti facitis, ſtrenue porro commodis publicis inſervire poſſitis.

Vos

Vos autem, Celeberrimi Profeſſores, cujuscumque Doctrinae laude cenſemini, Collegae Exoptatiſſimi, atque Eruditionis gloria conſpicui Viri, me Juvenem operis conſortem vobis adſignatum, placidis ac benevolis, quaeſo, animis in honoratiſſimum veſtrum ordinem recipite. Id vero perſuaſum vobis habeatis oro, quod ſicuti nihil mihi jucundius ac gratius accidere poteſt, quam quod veſtrae ſocietati ac collegio adſcriptus ſum, ita nihil etiam mihi optabilius ac luculentius evenire poterit, quam ſi amicitia ac conjunctione veſtra uti ac frui porro mihi contingat; eam enim ut mihi conſervare ac ſtabilire poſſim, omnibus humanitatis ac candoris officiis eniti contendam, modo vos me eruditione, aetate, ac rerum experientia multo vobis inferiorem mutuo benevoli animi adfectu complecti, & prudentia ac conſiliis veſtris regere & ad-

juvare non averſemini. Ad me quod adtinet, ex animi mei ſententia, coram hac Auditorum frequentia, vobis declaro, me procul ab omni ſimultatis, quam a Collegis longe exulare oportet, cogitatione ad vos accedere: Quemadmodum enim omnium ſcientiarum individua eſt cognatio ac ſocietas, ita inter illarum quoque Profeſſores animorum conjunctionem intercedere decet. Vos igitur obteſtor, nihil ad vitae amoenitatem ac ſtudiorum tranquillitatem magis mihi in votis eſſe, quam ut cum omnibus veſtrum amicitiam & concordiam non interrupto tenore exercere, quin & cum ſingulis quoque, ſi eadem vobis ſedet ſententia, uſum ac familiaritatem colere liceat. Illae enim literae, quas profitendas in me ſuſcepi, cum ab humanitate nomen habeant, efficere etiam tentabo, ut vitae meae magiſtrae ſint, ac ſtudia in mores abeant, ope-

ram dare conabor. Id vero ne ſpecioſis tantum verbis jactaſſe vobis videar, re ipſa potius repraeſentare ſtudebo.

Ad vos tandem, lectiſſima Academicae Juventutis corona, ſermonem lubentiſſime converto, in quorum commoda tota haec res agitur. Cum vero, ut egregium eſt Attali apud Romanum Philoſophum dictum, *idem & docenti & diſcenti debeat eſſe propoſitum, ut ille prodeſſe velit, hic vero proficere*, ita vos de me ſtatuatis ac judicetis quaeſo, me omnem aetatis meae florem ac vires unice veſtrorum ſtudiorum emolumento conſecrare ac devovere decreviſſe, & nihil umquam me omiſſurum, quo de vobis bene merendi ſtudioſiſſimum me praeſtare poſſim; id enim unicum eſt, quo meum vobis officium commendare poſſum, me ſine ulla intermiſſione omnem operam & laborem in veſtris utilitatibus inpen-

dere conſtituiſſe, modo vos ea qua par eſt adſiduitate ac diligentia in ſtudiis ſevera lege proficere non omittatis, & ad Doctrinae penetralia per regium & a ſummis Viris calcatum tramitem labore indefeſſo contendatis. Me vero hoc in itinere qualemcumque Ducem, aut ſi ita mavultis, Comitem recipite, qui viam a Praeceptoribus mihi monſtratam vobis aperire, quantum in me erit, numquam deſinam; & quamvis tot Eruditiſſimorum ac Celeberrimorum Virorum opera atque inſtitutione inbui vobis contingat, a quibus omnibus ſicut ingenio ac doctrina longe me vinci fateor, ita nihil intermittam, quo ſaltem induſtriam, & adſiduum vos demerendi ſtudium ſi non ſuperare, ſaltem aequare valeam, eumque Literarum elegantiorum amorem ac guſtum vobis inſpirem, ut praevia hac humanioris diſciplinae exercitatione praeparati, dotes ac vires ingenii

genii

genii deinde in gravioribus ſcientiis ac doctrinis latius explicare, & ita Patriae atque Eccleſiae neceſſarii & utiles cives evadere poſſitis.

Quod ſupereſt, Deum Opt. Max. cujus nutu & arbitrio res humanae geruntur, ac felicem ſortiuntur eventum, ſinceris precibus ſupplices veneramur, ut Celſiſſimum Naſſavium PRINCIPEM, & Patriae noſtrae Patres, ac Palladii hujus Maecenates, in commune Publicae ac Literariae rei commodum diu ſoſpites ac ſuperſtites ſervare velit, & ut hoc bonae Mentis ac Sapientiae ſacrarium celebritate & ſplendore magis ac magis florere, & non tam incondita ac vaſta gregariorum turba, quam lectiſſima primipilorum cohorte vigere jubeat, & ut illorum, quorum curae ſtudioſa Juventus commiſſa eſt, labores ac vigilias porro fructuoſas & utiles reddere dignetur, vovemus: ut ita ex ludo hoc Litera-

rio, veluti ex equo Trojano, multi egregii ac periti prodeant Athletae, qui vires in hac palaeſtra paratas & firmatas, deinde in Patriae, Eccleſiae, & Academiae decus & emolumentum exſerant, & profligata Barbarie honeſtiſſimarum Artium ſtudia innumerabilibus ſeculis ad ultimos producant nepotes.

D I X I.

VIRO CLARISSIMO
PETRO BURMANNO
FRANC. FIL. FRANC. NEP.

Cum ordinariam Humaniorum Literarum Profeſſionem in Franequerana Academia auſpicaretur.

QUamquam Pierio devertat rarius antro,
Exſultans aliis noſtra Thalia locis:
Nunc tamen haud aberit paucos decerpere flores,
Quîs decoret Petri tempora docta mei.
Et nuper volui feſtae comes ire catervae,
Ac plaudente manu verba diſerta ſequi.
Sed Boreas, Zephyro regnum ceſſiſſe reluctans,
Terruit infirmae ducere vela ratis.
Nec tamen illa tui latuit nos ſcena choragI,
Quantus & inplerit pulpita quaſſa ſonor!
Cum Critice, defenſa tibi, potuiſſe negavit
Aethereo pro ſe dignius ore loqui:
Livor & in tenebras, tabentia pectora tundens,
Abdidit inviſum crine jacente caput.

Haec non humanae facundia debita curae:
  Sidereo veniunt talia dona polo.
Spiritus hic idem mentes adflarat Avitas,
  Et contacta tui moverat ora Patris.
Eloquii vires alius paret arte magiſtra:
  Cognata eſt generi lingua diſerta tuo.
Cur Panacea tamen placuit de Fratribus uni:
  Alter Atlantiadum ditia poma legit:
Huic Proavûm ritu praefertur myſtica cedrus,
  Cedrus Idumaeis luxuriata jugis:
Sola tuos oculos potuit convertere laurus,
  Cujus ab Aoniis collibus umbra cadit?
Non ego, fortuna mortalia fata trahente,
  Haec animis demens addita jura putem.
Ille tuus Patruus, niſi ſi Pater aequius audit,
  Qui genus in fratris corda paterna tulit,
Singula diſpiciens naturae ſemina, vidit
  Quae ſeges uberior quoque veniret agro.
Ille tuum pueri Muſarum cultibus aptum
  Pectus Apollineis fovit amicus aquis:
Providus & bijugi monſtravit in ardua Pindi,
  Quod non fallaci tramite tendat, iter.
Et miramur adhuc paſſu te paene virili
  A teneris ſalebras exſuperaſſe jugi!
Quid non mens educta poteſt penetralibus illis,

Adſidue

Adſidue Phoebus, quaeque Minerva colit!
Quid nequit exemplar laudis gentile decorae,
Cum bene nata ſemel gloria corda ſubit!
Franeca ter felix; & doctis cara Deabus,
Quae pleno frueris robore prima viri!
Adſpice, quae juvenum praeeuntem turba ſequatur,
Dum de Barbarie certa tropaea petit.
Adſpice, quam trepido ruat Ignorantia paſſu,
Quaqua victrices explicat ille manus:
Graeciaque & Latium laurus gratetur adeptas,
Quaeque artes veteres gens ubicumque colit.
Floruit ut palmes, meſſis bene crevit in herba,
Pagus, Iö felix, concinit, annus erit.
Nos quoque, ſed certo magis alite, ducimus omen.
Praeteriti veniens pignora tempus habet.
Increpuit livor caſſo ſtridore procellas:
Labitur en vento nunc tua prora ſuo.
Sarcina, Petre, tamen, ſpes de te juſta bonorum,
Promeritusque favor, vertice quanta ſedet!
Nunc opus ille tuus mentis vigor: illa juventas
Vivida pertentans membra calore ſuo.
Nunc tua ſufficiat rerum conſtantia moli,
Vincat & ingenui cuncta laboris amor.
Nec Patruum Muſae, niſi poſt ingentia facta,
Principe Doctorum conſtituere loco.

JACOBUS PHILIPPUS D'ORVILLE.

PETRUS D'ORVILLE
VIRO CLARISSIMO
PETRO BURMANNO
FRANC. FIL. FRANC. NEP.

Literarum Humaniorum Profeſſionem, in Academia Franequerenſi, auſpicanti. S.

QUa, Burmanne, precor, longum potiare, ſalutem
Amſtelia mittit Petrus ab urbe tuus.
Quid tamen? an ſimulac dempſiſti vincula chartae,
Grata fuit digitis litera ſcripta meis?
Tardior & quamquam, ſacrae nunc denique luci
Debita portantis verba probata via eſt?
An, quamvis gratata novos veniſſet honores,
Dixiſti increpitans, cur ita ſera venit?
Scilicet officii ſi quis non prima capeſſat
Tempora, dilati gratia multa perit.
Quam nunc aequoribus diſtarent moenia longis
Amſtelio cuperem Franequerana ſolo,
In pelago ſaltem dubio, ventove vetante

Culpa

Culpa retardatae poſſet ut eſſe viae.
Parce tamen ſocii pectus, Burmanne, fidele
Criminis ob longas inſimulare moras.
Non etenim ſemper, tua quae pulcherrima ſors eſt,
Reſpondet precibus Muſa vocata meis.
Sive ita naſcenti triplices cecinere Sorores,
Difficili nentes ſtamina noſtra manu.
Seu vitae ratio eſt, quae Majae plurima nato
Cogit, at Aoniſin tempora parca dare.
Quam Mercaturae male cum Tritonide docta
Convenit, aut Phoebo Numinibusque novem.
Nam quoties poſitis rationum, Petre, libellis
Pegaſidum volui ſacra litare focis.
Saepe, novos titulos age jam gratemur amico,
Ipſe mihi dixi, conſpicuumque decus,
Ac cithara ſumta tentavi condere carmen,
Burmannum poſſet quale decere meum.
Quin etiam (memini) latum celebrata per orbem
Mens fuerat gentis dicere facta tuae.
Et Franciscus Avus jam, Franciſcique Parentis
Magna ſonaturo nomen in ore fuit.
Nunc ad ſe totum rapiebat Patruus ingens,
Cui merito adſurgit doctus ubique chorus.
Quem Pallas Leidana decus, columenque fatetur,
Exoptatque diu poſſit ut eſſe, ſuum.

Tuque, Patris tanti ſuboles generoſa, ſubibas
  Trajectinorum ſplendor, amorque, patrum.
Nec minus & Fratrum par nobile, Petre, tuorum
  Ardor erat merita ferre ſub aſtra lyra.
Quorum Paeoniis perfectus in artibus alter,
  Chriſticolûm curam ſedulus alter agit.
O utinam! noſtro ſiviſſent vivere voto
  Fata, procul curis, Mercurioque procul,
Et choreis Heliconiadum, Phoebique dediſſent,
  Deliciis noſtris, inplicuiſſe manum.
Hinc mihi vidiſſes Heroum ſurgere carmen,
  Materiae numero conveniente ſuae.
Hos inter quoque te poſuiſſem nobile ſidus;
  Ingeniique forent cognita dona tui.
Per me ſciretur, vidit de matre cadentem
  Protinus ut placido lumine trina Charis.
Phoebus ut Aoniſin de te mandata ferebat,
  Ora Caballino tinguere fonte jubens.
Utque ſacra lavit, lotumque fideliter, unda,
  Excepit roſeo Calliopea ſinu:
Et laurus hederasque inter requieſcere fecit,
  Feſta ubi Pieridum cantibus antra ſonant.
Nil igitur mirum, ſi mox adoleverit ille
  Carminis, a teneris tam bene coeptus, amor:
Si tibi, Muſa quibus toties ea paverat ante,

Dulcia

Dulcia nectareis roribus ora fluant.
Ut ſors, addiderim, primo minus aequa licebit
Ante diem rapiens cum genetrice Patrem,
Nutriri dedit in Patrui penetralibus altis,
Praeterita emendans munere facta novo.
Eſt adeo multum, doctis adſueſcere curis,
Et meritae puerum laudis amore capi.
Talibus auſpiciis igitur penetrare receſſus
Hiſtoriae tibi fas, eloquiique, fuit.
Contigit & cani ritus cognoſcere ſecli,
Et Critices fauſto templa ſubire pede.
Ter quater o felix, licuit cui cernere tanti
Coram, quae referas, inclyta facta Viri.
Hinc tamen ingenio ſediſſe haud ultima credo
Tot de Barbarie parta tropaea fera.
Et tibi mature ſubiit quoque culmina Pindi,
Et valida Muſas adſeruiſſe manu.
Grande rudimentum doctrinae mittere in hoſtes
Tela, ſacri belli primaque ſigna dare.
Quid jam quid fruſtra fugis Ignorantia, quidve
Speluncis properas abdere turpe caput.
Quin Burmannorum nomen fatale tremiſcens
Inpia jam pedibus colla premenda para.
Ut, veluti nomen quondam tituloſque perennes
Africa Scipiadae ſub juga miſſa dedit,

Sic quoque tu genti Burmannae, peſſima, nomen
Debellata feras, perpetuumque decus.
Ominor, eveniet. plauſis Victoria pennis
Ipſa dat augurii proſpera ſigna rati.
Ecce abitum cari Weslingiî Friſia Pallas
Flens ſedet inmiſſis uda per ora comis,
Moeſtaque confuſis tundens modo pectora palmis,
Ecquis erit, clamat, qui mala noſtra levet.
Lucida me miſeram! quo ſe cito condidit axe
Splendebat noſtro quae modo ſtella polo.
Attamen haud fueram ſecura, mihique timebam,
(Nec vanus, cuperem quod, fuit ille metus)
Cum Trajectenſi virtus Dukera Lyceo
Ulterius ſolitam ferre negavit opem,
Et, procul a turba, ſenio ſuadente quietos
Conſtituit ſolo ducere rure dies.
Si quid noſtra tamen valuiſſent vota, careret
Dukero jam non in mea damna ſuo.
Ipſe quoque exutus ſenio, nervisque refectis,
Ferre foret magnum quamlibet aptus onus.
Sed quid ego ad ſurdas nequidquam conqueror aures,
Et facio rapidis verba ferenda Notis.
Invida Trajectum, noſtra quae clade ſuperbis,
Dic, tantum rapias quo mihi jure decus.

An,

An, quod clarus erat meritis Weslingius heros,
 Cauſſa ſat apta, tibi cur ſpoliarer ego.
At ſi jam non te, Superos mea damna movebunt.
 Dî facite o! maneam ne ſpoliata diu.
Sed bene habet. tetigere preces pia numina juſtae.
 Gratulor hoc, Pallas Franequerana, tibi.
Burmannus lacrimas meus en jam terget ab ore,
 Vulneraque optata facta levabit ope.
Illius haud usquam deerit tibi vivida virtus;
 Dum geſtit juvenis munus obire viri.
Non ſecus in Solem primis ſe nixibus ales
 Tollit, ſi qua geret tela triſulca Jovis,
Inmotisque oculis radiantem ſuſtinet orbem,
 Adſumens animos a propiore Deo.
Haec ego conabar, (recolo) dulciſſime rerum,
 Pluraque Maeonia dicere, Petre, tuba.
Sed mihi Mercurius quoties non ſedulus aures
 Vellit, propoſitum praepediitque pium.
Et vix hos elegos humiles permiſit iniquus
 Saepe interrupta deproperare manu:
Nunc etiam ceris, ad te qui perferet iſtas,
 Nauta jubet finem ponere. Petre, Vale.

Dabam Amſtelodami
d. VIII. *Maji* CIↃ IↃ CC XXXVI.

VIRO CLARISSIMO
PETRO BURMANNO
FRANC. FIL. FRANC. NEP.

J. V. D. Et in Illuſtri Franequerana Friſiorum Academia Humaniorum Scientiarum Profeſſori ſollemniter inaugurato.

BArbaries quondam noſtrum dominata per orbem
Expulerat Batava Pallada ſede furens.
Illa fugit, Clariumque Deum, Clariasque Sorores
Et Suadam & Charites gaudet adeſſe ſibi.
Nec Dea moeſta rigat lacrimis muliebriter ora,
Nec manibus plangit victa dolore ſinus.
Plena ſed ingenio fugat atras pectore curas,
Conſiliumque ſibi promta ſuisque videt.
Nos licet ejiciat, comites, ait, undique, quamvis
Barbaries colitur ſede domoque mea.
Numina honore ſuo mea quamvis nullus adoret,
Igne licet careant ara focique pio.
Inminet illa dies, qua, ſumtis fortiter armis,
Barbariem ſternet clara caterva rudem.

Dexte-

Dexteraque Heinſiadum vos, o cultiſſima Pindi
Numina, in Hollandos docta reducet agros.
Ne tamen auxilium mortalis turpe putetis,
Herculeam petiit Jupiter altus opem.
Scitis, ut hic domuit ſaeviſſima monſtra Gigantas,
Nec fuit opprobrio ſic ſuperaſſe Jovi.
Perpetuo Heinſiadas Heroes ordine multi
Excipient, noſtrae cura fidesque rei.
Graevius, humanas quo non humanior artes
Tradidit, hos inter conſpiciendus erit.
Graevius, ingenii Trajectum lumine clarans,
Formabit magnos perpolietque viros.
Cernet & hic Natum, ſed, proh dolor! ille Juventae
Limine cogetur mortis acerba pati.
Sed Pater orbatus Burmanno damna rependet,
Vindice quo Critices rite vigebit honos.
Maximus ingenio Burmannus, maximus arte,
A Phoebo in Batava ſede ſecundus erit.
Ille Sacerdotem faciet mihi rite Nepotem,
Ille Nepos clarae dos erit inde togae.
Ille Nepos, Patruo juſto decoratus honore,
Par erit ingenii nobilitate ſui.
Vera Deam dixiſſe patet, doctiſſime rerum,
Burmanne, Aonii cura ſalusque chori.
Cui ſua jam Friſiae commendant fata Camenae,

Reſtituuntque ſibi, quo veniente, decus.
Ut calet, ut plenum eſt, populo mirante, Lyceum!
Ambroſios fundit dum tua lingua ſonos.
Dum tua Romanae ſe tinguens nectare Suadae
Eloquio Pitho pectora culta movet.
O ego quam felix! haec qui felicia vivo
Tempora, te ſociat quîs mihi, Petre, fides.
Laetor honoratum tam pulchre cernere amicum,
Quem mihi ſincerus tam bene jungit amor.
Sed tu praecipue Phoebeia regia tellus
Friſica felici gaudia fronte geras.
Friſia tolle caput Burmanno cive beata,
Qui tibi Pierides conciliare queat.
Excipe Burmannum gratanti voce manuque
Friſia, tam clari nomine laeta viri.
Qui Latium novit, qui doctas novit Athenas,
Auſonias cujus Suada reducet opes.
Ne mirere tamen juveniles ferre lacertos,
Quod validas vires frangere poſſet, onus.
Burmanni ingeniis namque aemula fama vetuſtis
Surgit utramque domum Solis adire parans.
Ne Burmannorum timide quis computet annos,
Doctrina his etenim contigit ante diem.
Friſia, Burmannus celebres clarabit Athenas,
Et docili pubi commoda cuncta feret.

Sive

Sive velit veteres annales volvere mundi,
  Hiſtorici munus promtus obire parat.
Per tenebras nulli vereantur perque ſalebras
  Ferre pedem, dubiam dux reget ille viam.
Sive tuam capiant Romae monumenta juventam,
  Rudera de latebris eruet ille ſuis.
Seu rapitur Juvenis Ciceronis nectare culti,
  Plena miniſtrabit pocula docta manus.
Numine ſeu quis avet Phoebeo pectora plenus
  Caſtaliae ſacrum ducere nectar aquae.
Tura foco Muſis, illo faciente, cremabit,
  Orgia Phoebei diriget ille chori.
Et quandoque gravis curae ſiluere laboris,
  Mulcebit Dryades Nereidesque tuas.
Denique Burmannus doctrinae dives & artis
  Barbariem in terris non ſinet eſſe tuis.
Sive ſupercilium ſtolidorum triſte minetur,
  Sive quis indocta garrulitate furit.
Perge bonis avibus tutari moenia Phoebi,
  Sentiat officium Friſia, Petre, tuum!
Sic quoque jam Patruus primis aetatis in annis
  Barbariae felix contudit arma ferae.

GERRARDUS SCHRÖDER.

AEN

DEN HOOGGELEERDEN HEERE
M^R. PETRUS BURMAN
Toen zyn Ed. tot Hoogleeraer der Hiſtorien, Welſprekentheit en Talen in de Academie van Franiker beroepen zynde, van Amſterdam vertrok.

VLoe langzaem Amſtelſtroom, geboomt beweeg geen blaen,
Zwygt, Filomelen, zwygt, en paſt my niet te ſtoren,
Ik hef voor mynen Burman aen,
Hy moet voor zyn vertrek myn laeſte zang nog hooren.
Al is zyn kies gehoor den goddelyken toon
Van Maro's gulde lier gewoon;
Al wort hem door de hant der Muſen vaek geſchonken
Van 't zelve vocht, waer van voorheén
Propertius en Naſo dronken;
Al mag hy, als 't hem luſt, het heilig wout betreen
Daar Febus dichters vormt, en leert de Citer ſtreelen;
Nochtans zal hem geen Duitſch gezank,
Waer in de Vrientſchap ſpreekt, mishagen noch verveelen,
Hy ziet op 't hart, niet op den klank.

Gy gaet dan, brave Vrient, begunſtigt door de Goden,
Gy gaet dan, trouwe Vrient, daer u de glory wacht:
Daer Vrieslants Grooten u om uwe kennis noden,
En treet dus op het ſpoor van uw beroemt geſlacht?
De ware wetenſchap kan 't noit aen loon ontbreeken:
Partyſchap heeft geen kragt, de bitze Nyt moet vlien:
Dit is, o vreugt, in u gebleeken,
Daar zyn noch oogen die verdienſten kunnen zien.

Gy hebt, o Nederlant geen ondergang te vreezen
Zoo lang gy dus de wysheit eert en mint:
Maer als Barbaersheit hulp en ſchuilplaets by u vindt
Dan zal uw val niet verre weezen.
Oud Rome bloeide en gaf aen 't ganſch heelal geboon
Toen zich Auguſtus zag beveſtigt op den Throon,
De wyze Octavius, die geeſt en oordeel eerde,
De dartelheit en pracht door nutte wetten weerde.
Maer zints geleertheit zich van loon verſteeken vont,
En Botheit met haar krooſt de tomeloose Zeeden
Het hof der Vorſten mogt betreeden
Ging 't trotze ryk van uur tot uur te grond.
Wanneer hief Ruslants Vorſt zyn roem tot aan de wolken,
En zag zich aengebeen door hondert nieuwe volken,
Die hem om ſtryt erkenden voor hun Heer,
Van 't barre Noorden af tot aen 't Meotis meer?
Was 't niet na dat die Helt de wyze Zanggodinnen
Met open arm ontfing, en teer begon te minnen?
En gy, myn Vaderlant, wanneer zaegt gy u vry
Van Spanje's Juk en wreede Tierany?

Wanneer moeſt d' Indus 't eerſt voor uw vermogen knielen,
En offren zynen ſchat aen uwe vlugge kielen?
't Was in dien gouden tydt,
Toen gy de domheit hebt verbannen,
En Voeſter waert van zoo veel wyze mannen,
Om hun verſtant gepreezen wyt en zyt.

Maer hoe waer wil dit heen, waar toe dees hooge wyzen?
Myn yver dwaelt te ver, geef my een andre lier:
En laet ons Burmans aert, vernuft en oordeel pryſen,
Die eedle Ziel moet ſtraks van hier.
O ja, de braefſte myner vrinden,
Die jaren lang myn vreugt en wellust is geweeſt,
My vaek verrukte door de grootheit van zyn geeſt,
Zal ik niet meer aen myne zyde vinden.
Helaes, de nacht genaekt, en roept hem van dees ree,
De zeilen ſtaen in top, hy mag niet langer beiden.
Welaen, noch eens omhelſt, noch eens voor dat wy ſcheiden:
Hoe ſcheiden, neen o neen, myn ziel gaet met u mee,
Myn ziel gaet met u mee, zy zal u noit begeeven,
Want zonder u verveelt haar 't leeven,
Want zonder u mishaegt haer 't Zonnelicht,
En... Maer o ſmart hy 's reets uit ons gezicht.

HUBERT GREGORIUS VAN VRYHOFF.